

Director Editorial: Juan Rubio.

Redactor Jefe: José Lorenzo.

Coordinador: Jordi Llisterrí.
jllisterrí@vidanueva.es

Diseño: Sonsoles Hernández.

VidaNueva.es

LA VIDA RELIGIOSA ES REESTRUCTURA

Un repte i una resposta

Tot i que sovint té menys visibilitat, a Catalunya la Vida Religiosa continua sent una de les presències més majoritàries. Les darreres dades parlen d'uns sis mil religiosos i religioses, una xifra que multiplica per quatre el nombre

de capellans. I el mapa sanitari, educatiu i solidari de Catalunya seria molt diferent sense ells. Però també han patit la manca de vocacions i, per tant, la reducció i l'envelliment de les comunitats. Això els està exigint avui una

redefinició de les seves estructures i de les obres que mantenen. No és un procés fàcil, però la majoria han decidit afrontar aquesta realitat en lloc d'anar tapant forats i tirar de veta. En aquest número recollim l'experiència

de quatre ordes religiosos presents a Catalunya que ja fa uns anys que han iniciat un procés de reestructuració. I una mirada més global del procés i les seves derivades des de la Unió de Religiosos de Catalunya (URC). Unir

diverses províncies és necessari, i es fa tenint present com continuar garantint una presència arrelada en la cultura i en la llengua del país dins d'una nova província molt més gran i amb la seu fora de Catalunya.

Una unió de províncies per revitalitzar-les

JORDI LLISTERRI

Rafel Gasol

M. Carme Molist

Els nombres influeixen i l'edat de la gent a Europa també, però el que veiem és que estem donant una resposta i no voldríem deixar de donar-la". És la constatació de **Rafel Gasol**, vicari provincial dels salesians a Catalunya, que comparteixen les congregacions religioses que estan en procés d'unió de províncies i de

reformulació de les seves estructures organitzatives.

Que siguin menys, o gent més gran, no vol dir que s'hagin anat tancant obres, sinó que cada vegada hi ha menys comunitats de religiosos i que "cal pensar una nova manera de continuar la missió, sobretot amb els laics".

Tampoc no és una reestructuració improvisada o assumida només quan les coses ja no funcionen. **M. Carme Molist**, de l'equip educatiu de Vedruna Catalunya, explica que, com en altres casos, "és un procés que ja fa uns anys que s'ha anat fent", i que ha començat per una feina més conjunta entre les diferents províncies o iniciatives de la mateixa congregació a Catalunya: "No podíem continuar amb tants equips provincials, tanta gent en comissions i delegacions, i necessitàvem aprofitar molt més les forces que hi ha". Però també insisteix que l'important és "reestructurar

SALESIANS

SALESIANS CAPITAL SEVILLA

Els salesians passaran de tenir set províncies a Espanya a tenir-ne dues: una amb capital a Madrid i l'altra a Sevilla. La segona agafa les tres províncies actuals de l'arc mediterrani, amb València, Múrcia, Andalusia, Extremadura i Canàries, i inclou el que fins ara era la inspecció de Catalunya, Balears, una part d'Aragó i Andorra, amb seu a Barcelona.

La reestructuració dels salesians comença a concretar-se a partir del capítol general del 2008, quan es replanteja tota la presència salesiana a Europa. En principi, s'apuntava a una província única per a Espanya, però 1.300 salesians es va considerar un nombre massa alt per a una sola província i el 2011 es va decidir crear-ne dues. Des de llavors, s'ha estat treballant i coordinant els serveis de la nova organització, que serà efectiva el 2014. Ara ja s'han fet les consultes per al nomenament del nou provincial. Tot i que la seu provincial es desplaça a Sevilla, es mantindran tres equips de zona a les antigues inspeccions per mantenir la proximitat amb les comunitats de cada territori i atendre les relacions eclesials i administratives.

JESUITES

i revitalitzar, els dos objectius. L'un sense l'altre no s'entén". Alhora, la unió de províncies s'està fent amb una mirada europea, com explica el vicari provincial dels maristes a Catalunya, **Pere Ferré**: "El criteri era una nova estructura que garantís la viabilitat i que tingués la possibilitat d'engegar nous projectes". En el cas dels maristes, es va fer tenint present la realitat d'unes comunitats més envellides al nord d'Europa que a l'àrea mediterrània.

El jesuïta **Pere Borràs**, exprovincial i actualment superior de la comunitat del carrer Llúria de Barcelona, afegeix com a element la globalització i la vocació internacional de la Companyia, que demana "una estructura que ens doni més flexibilitat i moviment entre províncies". Per exemple, ara la formació no es fa a cada província, sinó en quatre centres en diversos llocs d'Europa. D'altra banda, els laics que porten les obres dels jesuïtes, sobretot en l'àmbit social i educatiu, han assumit cada vegada més que formen part d'una xarxa internacional. Borràs no amaga "les dificultats que té la unió de províncies, però aquests aspectes previs hi preparen".

Els interrogants

De fet, quan es comença a plantejar la necessitat d'unir províncies, s'obren molts interrogants i no es veu clar a la primera. Però és un →

MARISTES UNA PROVÍNCIA MULTINACIONAL

Els Germans Maristes ja van començar a resoldre el tema el 2003. Aquell any van aprovar la reestructuració de totes les províncies a Europa després de constatar que no els servia una estructura creada trenta anys abans, quan eren el doble de germans. Però en lloc d'unir les set províncies d'Espanya en una de sola, es van repartir. Dues províncies van anar amb Portugal, dues amb Itàlia i dues amb Romania. I la catalana es va unir amb dues demarcacions de França que actualment formen la província de l'Hermitage amb seu a Lió, en el país d'origen dels maristes. Aquesta província engloba també les comunitats de Grècia, Hongria i Suïssa. El motiu que va portar a aquest singular mapa va ser la constatació de la

MARISTES

diferent vitalitat de les províncies que es volia unir i l'edat dels maristes que les formaven. La proximitat geogràfica no sempre coincidí amb projectes d'unió que fossin viables. Per això, una província amb més joves i més vital com la catalana es va unir amb dues de franceses que estaven més envellides. El primer provincial que va tenir la nova província va ser català, encara que en aquell moment els maristes catalans només eren un terç dels qui la formaven. Actualment la província

de l'Hermitage aplega més de 300 maristes. Això ha permès reobrir una comunitat a Algèria després que el 1994 abandonessin el país quan van assassinar-hi un germà marista. O enviar un francès i un català a un programa social a Grècia. Això no s'hauria pogut fer si les dues províncies franceses haguessin quedat soles. Alhora, des de Catalunya es treballa amb gran autonomia. Hi ha un vicari provincial que té rang de superior major i que forma part del govern de la província.

C reportatge

procés que sempre dura uns anys i que “sempre s’ha fet amb un procés molt democràtic i comptant amb l’opinió de totes les religioses: reunions, idees, suggeriments, papers amunt i avall...”, com reconeix Molist. Borràs també explica que “la Companyia és molt participativa”, i posa com a exemple les àmplies consultes davant de qualsevol nomenament i l’estreta relació que sempre té un jesuïta amb el seu provincial o superior. Alhora, parla d’uns jesuïtes més joves pels que “la gent de la seva generació viuen a tot Espanya perquè han fet el noviciat junts, es

coneixen i els costa menys acceptar-ho”. I després, la gent més gran, que potser els costa més, “també hem vist que o es fa ara, o després la situació es farà inviable” i seria més difícil

integrar-se a una província que ja funcionés.

Ferré recorda l’experiència dels darrers deu anys de província conjunta amb els maristes francesos. “S’ha guanyat en cultura internacional i en coordinació”, reconeix, i això ha fet possible la creació de noves obres. I Gasol, malgrat els interrogants, “com ara haver de formar una província amb centenars de salesians que potser només coneixem de nom”, afirma que s’ha assumit que “calia fer-ho per enfortir les comunitats, l’estil de Vida Religiosa i l’estil comunitari, sobretot per poder respondre a la prioritat d’estar al costat dels joves i dels pobres”.

VEDRUNA UNA PROVÍNCIA EUROPEA

Des del capítol del 2011, les Carmelites de la Caritat Vedruna són una sola província europea amb seu a Madrid. Tot i que la presència d’aquesta congregació fundada a Vic és ara més forta a Llatinoamèrica, Àfrica i Àsia, a Europa es troba bàsicament a Espanya, amb algunes comunitats a Itàlia i Albània. I dins d’aquesta presència europea, un terç de les germanes estan a Catalunya, on fins ara eren tres de les

nou províncies que hi havia a Europa. Amb la nova organització s’han creat tres zones dins de la província europea: una de l’oest d’Espanya; una franja central que va del País Basc a la costa mediterrània i que inclou Itàlia, i una tercera que correspon a les tres antigues províncies en què fins ara estava dividida Catalunya. Aquesta zona de Catalunya, com les altres dues, té un equip propi de tres delegades. De forma

rotatòria, una delegada exerceix de coordinadora de la zona. A més de l’animació de les comunitats i el seguiment de les obres, l’equip de delegades de cada zona és responsable de la representació davant dels organismes eclesials i civils. En aquest cas, el canvi més important ha estat consolidar el procés de treball conjunt que ja havien anat fent fins ara les tres províncies amb seu a Vic (Barcelona), Caldes de Malavella, (Girona) i Tarragona, per treballar a Catalunya com una sola zona. Aquesta reestructuració es va començar a plantejar el 2006, es va aprovar el 2011 i es revisarà en el capítol del 2017.

Perdre la província

Evidentment, pel que representa perdre una província pròpia i traslladar la seu provincial a Madrid, a Sevilla o a Lió, tampoc no és un procés fàcil. Però els processos participatius i la constatació de la realitat singular de Catalunya han afavorit que es mantingués alguna estructura pròpia. “Hem insistit per activa i per passiva que s’ha de respectar la llengua, la cultura i la tradició pròpies de Catalunya. És un tema que surt constantment en les reunions. I per nosaltres és un tema vital”, explica M. Carme Molist, remarcant que Vedruna és una congregació fundada per una catalana a Vic.

Rafel Gasol també explica que hi ha aspectes com “l’estil salesià a les escoles, als centres juvenils, a les plataformes d’educació social... que hem estat treballant molts anys conjuntament. Això no és cap novetat”. Però, alhora, és evident que “les concrecions en cada lloc hauran de

ser diferents i respectar les zones naturals de treball”. En aquest sentit, qüestions com el tema lingüístic “han entrat des del primer moment i han estat acceptades de bon grat per la resta”.

L'experiència de Pere Ferré també constata que, tot i que es marquen uns criteris comuns, “igual que els maristes de Catalunya no decidim com es porta una escola a França, tampoc no passa al revés”. I veu que, encara que la llengua de comunicació en les reunions pot ser el francès o el castellà, “han entès que no renunciem a la nostra llengua”.

En el cas dels jesuïtes, aquesta mateixa reflexió ha portat a la creació d'una delegació singular per a Catalunya. “L'important és que la marca Jesuïtes Catalunya es manté igual”. Pere Borràs també reconeix que un dels problemes és que a Madrid hi ha una “osmosi mediàtica” que dificulta la comprensió. Però creu “que ha de ser el mateix provincial d'Espanya el primer interessat que el català aquí sigui important. Així l'hi he dit, que ell és qui l'ha de promoure. Perquè la Companyia serà Companyia a Catalunya si també és catalana”. I com altres religiosos, el propi Borràs remarca que “els jesuïtes hem de donar testimoni que és possible entendre's”. I conclou: “El que no s'ha de pensar ara és que tot vindrà de Madrid. És un repte que depèn molt de nosaltres, jesuïtes i laics”.

JESUÏTES

JESUÏTES LES PAL I LES PAT

El juny del 2014, les cinc províncies dels jesuïtes a Espanya passaran a ser una, amb seu a Madrid, i es tancarà formalment un procés de coordinació iniciat el 2008. Però aquesta província única amb uns 1.200 jesuïtes tindrà dues singularitats, les PAL i les PAT. Les Plataformes Apostòliques Locals, les PAL, seran una unitat de realitats properes que englobarà totes les obres i comunitats d'un territori, tant de jesuïtes com de laics, i un dels superiors d'una comunitat en serà el coordinador. A Espanya n'hi haurà unes trenta, quatre de les quals seran a Catalunya: tres a l'àrea de Barcelona i una a Lleida, on de fet ja fa temps que es treballa d'aquesta manera coordinada. Així es vol visualitzar clarament com en un determinat territori els jesuïtes fan un servei conjunt.

Però la nova província única també inclourà dues Plataformes Territorials, les PAT: una del País Basc i Navarra, i l'altra de Catalunya. Aquesta estructura es crea explícitament per respondre a la singularitat cultural i lingüística d'aquests territoris. Cadascuna tindrà un delegat territorial nomenat pel superior general de la Companyia, i no per l'equip provincial. Tot i que desapareix la província pròpia, aquesta fórmula dóna més relleu al delegat territorial a Catalunya. A més de la coordinació de les obres en el territori, serà l'interlocutor amb les administracions i amb l'Església local, i qui nomeni els patronats de les fundacions que actualment depenen de la província dels jesuïtes a Catalunya.

L'estructura es complementa amb cinc sectors de coordinació del treball conjunt de la província en formació, educació, universitat, social i pastoral.

Pere Ferré

Pere Borràs

Ya a la venta la esperada 16ª edición aumentada y corregida del volumen
MONICIONES Y ORACIONES SÁLMICAS PARA LAUDES
Y VÍSPERAS DE LAS CUATRO SEMANAS DEL SALTERIO

MONICIONES Y ORACIONES SÁLMICAS es una reedición del libro publicado por primera vez en castellano en la Colección Letra y Espíritu del Centro de Pastoral Litúrgica, de Barcelona, y posteriormente por la extinta Editorial Regina.

Reeditado por Editorial Regina hasta en 15 ediciones, la última de ellas en el año 2000, desde hace años se encontraba totalmente agotado. Ante la insistencia de no pocos usuarios, hemos decidido publicarlo de nuevo en la Colección Liturgia Fovenda de esta Fundación.

Nº págs.: 245; 14cm x22cm

PVP: 20 €

ISBN: 978-84-939108-4-6

DISTRIBUCIÓN
Y PEDIDOS:

Fundación Pedro Ferré

C/ Traça de les Cases, 31,
08028, Dorsells, 107-11
08028, Barcelona

Tel: 93 319 02 48
Fax: 93 443 12 87

Còpia electrònica

www.fundacionpedroferre.org

“Hem de fer un exercici d'universalitat però alhora d'inculturació”

J. LL. B.

Catalunya ha estat un país de naixement de congregacions religioses i on les seves obres han tingut molt arrelament. Per això, també hi ha tingut sempre una presència rellevant la Unió de Religiosos de Catalunya (URC), un organisme de col·laboració entre ordes religiosos creat després del Vaticà II. Però si disminueix el nombre de religiosos i les seves estructures deixen de tenir la seu a Catalunya, això pot canviar.

Tot comença per la davallada del nombre de religiosos?

Tot comença perquè venim d'una Església de cristiandat on el nombre de religiosos era anormalment alt tenint en compte que és un carisma que demana un compromís molt fort. Una Vida Religiosa molt estesa portava a una gran capacitat de crear estructures: col·legis, universitats, hospitals, residències, editorials..., que es nodrien principalment de religiosos.

I sempre molt arrelades a Catalunya?

Depèn de les congregacions. No sempre es va entendre que no era el mateix estar a Barcelona que a Logronyo. Però això també va canviar quan el gran nombre de religiosos va portar a crear províncies catalanes o amb seu a Catalunya. Si una congregació té una província aquí, amb

els seus propis postulants i novicis, fàcilment això porta un arrelament.

I ara ja no sou prou.

Estem en un moment en què ja es fa inviable continuar com estàvem. Encara que continuem confiant en la Providència i treballant perquè hi hagi vocacions, hem de plantejar les coses d'una altra manera. Estem parlant d'una mitjana d'edat de 70 anys i amb comunitats on, en alguns casos, el més jove en té 75. Això les fa inviables i és el que ha portat al tancament de diverses presències.

A vegades això provoca la impressió que només els religiosos tanquem. A les diòcesis passa el mateix, però no es nota perquè no tanquen parròquies, sinó que un capellà en comptes de tres parròquies passa a portar-ne quatre. En el nostre cas,

com que som comunitats, per mantenir una presència has tenir un nombre de gent i una edat que ho faci viable.

Pots fer veure que no ho veus i deixar-te enredar pels números sense tenir en compte la mitjana d'edat. Però això porta a pensar que és millor reajustar l'estructura perquè la vida i l'apostolat siguin més importants.

Això demana només ajuntar les províncies?

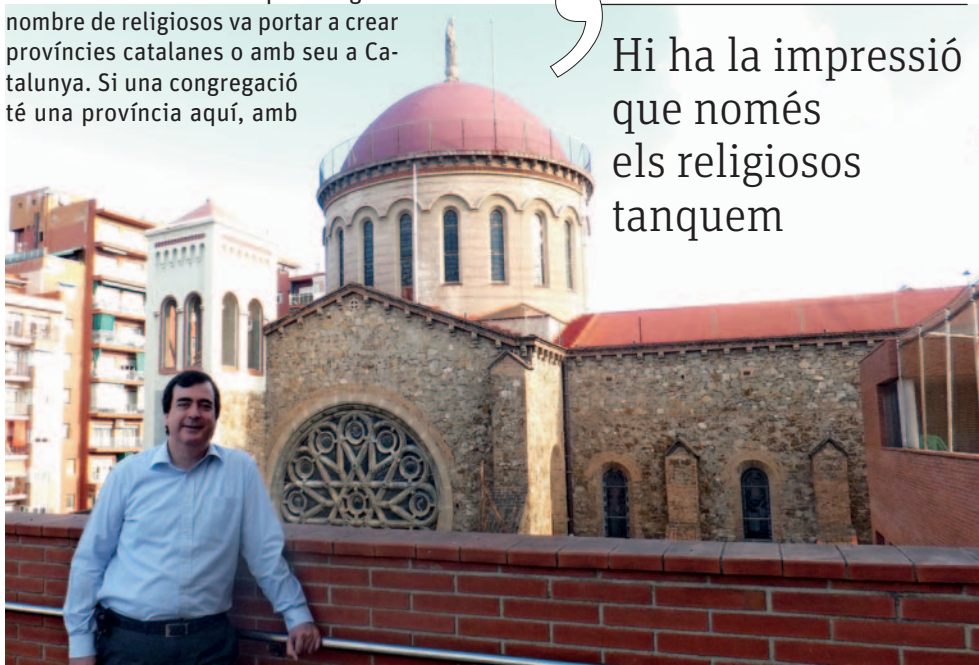
No, hi ha molts més processos per fer. D'una banda, que les obres es portin conjuntament amb els laics demana un llarg procés de treball amb ells per compartir el carisma i els valors de cada congregació. Això és el que permet continuar fent coses o obrir-ne de noves encara que no comptis amb més religiosos. I, després, cal "revisar les posicions". És a dir, si som pocs, plantejar-se què respon al nostre carisma o on és més necessària la nostra presència. Però quan, a més de fer això, et trobes amb una realitat de personal i comunitats molt empobrida, has de plantejar-te una reestructuració que respongui millor a les necessitats de vida i d'obres.

Quin és el millor model?

No és fàcil de trobar. Depèn molt d'on està arrelada la congregació i on són la majoria de comunitats. A més, a Europa hi ha un gran problema amb les llengües, cosa que no passa quan s'ajunten províncies a Amèrica Llatina. A les regions o províncies amb diverses llengües costa molt que es facin coses conjuntes i, a més, a Europa la diversitat de legislacions fa complexa la gestió.

També cal veure que una província marca bastant un religiós: és la teva família, allà on has entrat, el

Hi ha la impressió que només els religiosos tanquem

Màxim Muñoz

claretià i president de la Unió de Religiosos de Catalunya

teu món de relacions, amb els referents que t'has format... Així, per crear una altra cultura d'una nova província conjunta fan falta anys. S'ha de pensar bé perquè aquesta unió no quedi caducada al cap de pocs anys i s'hagi de tornar a fer un procés que és difícil.

De fet, de tot plegat m'admira com som capaços de fer-ho. I fer-ho no per tapar forats, sinó amb un projecte esperançat cap al futur i posant esforços en comú que signifiquin una millora per a tots.

Presència catalana

I a Catalunya, com afecta?

El problema és què passa amb la identitat pròpia de Catalunya. És positiu i necessari compartir estructures, i s'ha de pensar en el conjunt i en la viabilitat dels projectes. Però com evites que amb aquestes reestructuracions es perdi l'encarnació, l'adaptació a cada terra? Això és el que et facilita una província, adaptar les prioritats de cada congregació a la cultura de cada lloc. I això hi ha el perill de perdre-ho. Hem de fer un exercici d'universalitat però alhora d'inculturació.

Però sempre hi hagut mobilitat en la Vida Religiosa.

Sí, però el problema rau en la convenció que qui està destinat a Cata-

Un "conflicte d'identitats" pot tenir conseqüències per a la vida i la missió

lunya no està destinat a un lloc més d'Espanya, sinó a un lloc en el qual hi ha una trajectòria, una tradició, una cultura i una llengua pròpies, i que s'ha d'adaptar a aquesta terra. I aquesta convenció, malauradament, no la té tothom. En una primera generació això potser es pot garantir, però després és molt fàcil que es vagi diluint, encara que hi hagi algun tipus de delegació territorial.

Quina és la comprensió dels religiosos de la situació política de Catalunya?

És una assignatura pendent. És un tema opinable, però no hauria de provocar les barreres que genera. Entre gent de la mateixa congregació, que compartim tantes coses, en aquest punt hi ha tanta visceralitat que no en podem parlar. Fins i tot en els ambients més progressistes, persones que es proclamen grans defensors de les cultures i llengües indígenes minoritàries de l'Amèrica

Llatina o l'Àfrica, en el cas de Catalunya no apliquen els mateixos criteris.

Per això caldria crear algun tipus de canal de diàleg intern a l'Església, on ens uneixen moltes altres coses, on sigui possible plantejar aquest tipus de qüestions. Perquè siguiquina sigui la solució política que es doni a Catalunya, no s'haurà resolt evangèlicament aquest "conflicte d'identitats" que pot tenir conseqüències per a la vida i la missió. Per què pensem cadascú d'aquesta manera? Com ho vivim des del punt de vista evangèlic?... Són coses que s'han de plantejar.

En els llocs on disminueixen els religiosos, no seria més fàcil fusionar congregacions?

Si la Vida Religiosa estigués només present a Europa, la solució vindria per aquí, segur. Per exemple, si en un territori hi ha congregacions amb carismes afins en l'estil de vida o en els camps d'acció, per què no posar-se d'acord i en el futur fusionar-se? Però la realitat és que totes les congregacions tenim altres llocs del món on hi ha vocacions. En tot cas, el que cal és que cadascú deixi de muntar la seva paradeta i sempre mirar què està ja funcionant al nostre voltant a l'hora de prioritzar obres o fer-ne de noves.

J. LL. B.

El mapa de l'escola cristiana a Catalunya continua sent un mapa d'escoles de congregacions religioses. De les 400 escoles cristianes que hi ha a Catalunya, 324 estan vinculades a la Vida Religiosa. La resta depèn de les diòcesis, d'una parròquia o d'iniciatives civils. Entre totes, representen el 25 % del sistema educatiu de Catalunya.

Així es pot veure en les dades de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya. Però els darrers deu anys s'ha produït un canvi significatiu: el canvi en la titularitat.

El model clàssic era que cada congregació era directament la propietària de l'escola i la gestionaven els religiosos i religioses. Aquest model de titularitat encara es manté en gairebé 200 escoles, és a dir, la meitat. Però en totes ja fa temps que els laïcs, a més d'assumir la docència, han assumit tasques de direcció. I ara, n'estan assumint també la titularitat. En els darrers anys, unes 120 escoles dels religiosos han passat a ser fundacions. En forma civil o canònica, les fundacions ja representen el 40% dels titulars de les escoles cristianes i, per tant, els seus patrons ja no són exclusivament els religiosos.

Aquesta participació dels laïcs en la titularitat era un fenomen desconegut fins ara. A més de fomentar

la corresponsabilitat, també respon a la voluntat d'assegurar la continuïtat dels centres si la congregació va reduint el nombre de religiosos presents a Catalunya.

Dins d'aquestes fundacions, hi ha una gran diversitat de formats: des de fundacions d'una sola escola a fundacions internacionals vinculades a un orde religiós. Això respon a les diferents opcions i a la implantació a Catalunya de cada congregació. Entre les escoles religioses, també hi ha una gran diversitat, perquè els 324 centres estan tutelats per 81 ordes religiosos diferents. El que en té més

són les Vedruna, amb 35 escoles; i en l'àmbit masculí, destaca l'Escola Pia, amb 20.

Per tant, la majoria d'aquestes 81 congregacions tenen un nombre reduït d'escoles cadascuna. Aquesta dispersió també pot comportar que, si disminueix el nombre de religiosos, les congregacions més petites passin la titularitat dels centres a una entitat jurídica amb la seu fora de Catalunya. Tot i això, el fet de disposar d'una legislació pròpia per a l'educació a Catalunya ha de facilitar que es mantingui una gestió més propera a la realitat catalana.

INFANT JESÚS

Les escoles religioses passen a fundacions

Calendari Litúrgic 2019

Per encàrrec dels bisbes de Catalunya, novament oferim el calendari litúrgic propi de les diòcesis catalanes, amb tots els elements necessaris per celebrar cada dia l'Eucaristia i la Litúrgia de les Hores, incloent-hi els propis de cada una de les diòcesis.

1,10 €

Breu calendari litúrgic 2014

Amb les citacions de les lectures de cada dia.

4,00 €